ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Jiřího Pally a soudců Mgr. Aleše Roztočila a Mgr. Petry Weissové v právní věci žalobců: **a) S. I.**, **b) K. T.**, **c) nezl. S. B.**, **d) nezl. S. D.**, žalobci c) a d) zast. zákonnou zástupkyní žalobkyní b), všichni práv. zast. Mgr. Faridem Alizeyem, advokátem, se sídlem Stodolní 834/7, Ostrava, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 936/3, Praha 7, o žalobě žalobce a) proti rozhodnutí žalovaného ze dne 14. 2. 2020, č. j. OAM-223/ZA-ZA06-ZA10-2019, a o žalobě žalobců b), c) a d) proti rozhodnutí žalovaného ze dne 14. 2. 2020, č. j. OAM-222/ZA-ZA06-ZA10-2019, v řízení o kasační stížnosti žalobců proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 17. 6. 2022, č. j. 19 Az 12/2020-192,

takto:

I. Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 17. 6. 2022, č. j. 19 Az 12/2020-192, **se zrušuje.**

II. Rozhodnutí Ministerstva vnitra ze dne 14. 2. 2020, č. j. OAM-223/ZA-ZA06-ZA10-2019, a ze dne 14. 2. 2020, č. j. OAM-222/ZA-ZA06-ZA10-2019, **se zrušují** a věci **se vracejí** žalovanému k dalšímu řízení.

III. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti a o žalobě proti rozhodnutím Ministerstva vnitra ze dne 14. 2. 2020, č. j. OAM-223/ZA-ZA06-ZA10-2019, a ze dne 14. 2. 2020, č. j. OAM-222/ZA-ZA06-ZA10-2019.

Odůvodnění:

I. Dosavadní průběh řízení

[1]Žalovaný rozhodnutím ze dne 14. 2. 2020, č. j. OAM-223/ZA-ZA06-ZA10-2019, neudělil žalobci a) mezinárodní ochranu podle § 12, § 13, § 14, § 14a a § 14b zákona č.

325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu“), a rozhodnutím ze dne 14. 2. 2020, č. j. OAM-222/ZA-ZA06-ZA10-2019, neudělil žalobcům b), c) a d) mezinárodní ochranu podle § 12, § 13, § 14, § 14a a § 14b zákona o azylu.

[2]Krajský soud v Ostravě prvním rozsudkem vydaným ve věci ze dne 27. 8. 2021, č. j. 19 Az 12/2020-84, obě uvedená rozhodnutí žalovaného zrušil a věci mu vrátil k dalšímu řízení.

[3]Proti citovanému rozsudku krajského soudu podal žalovaný kasační stížnost. Nejvyšší správní soud následně rozsudkem ze dne 3. 2. 2022, č. j. 4 Azs 322/2021-39 (dále jen „zrušující rozsudek“), první rozsudek krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. V odůvodnění uvedl, že krajský soud řádně neodůvodnil svůj závěr, že byl žalobce a) ve vlasti pronásledován z azylově relevantních důvodů, konkrétně pak za zastávání určitých politických názorů, čímž naplnil podmínky pro udělení azylu podle § 12 zákona o azylu. Krajský soud zároveň dostatečně nevysvětlil své závěry ohledně pronásledování a fyzického napadání žalobce a) příslušníky policie, přičemž nevyhodnotil ani svědeckou výpověď obsaženou v žalobci předloženém protokolu o výslechu svědka S., a to ve vztahu k tvrzenému trestnímu stíhání žalobce a). Zavázal jej proto k doplnění příslušných důvodů rozhodnutí, případně dokazování.

[4]Krajský soud následně rozsudkem ze dne 17. 6. 2022, č. j. 19 Az 12/2020-192, žaloby proti rozhodnutím žalovaného zamítl.

[5]V odůvodnění rozsudku krajský soud nejprve opětovně zrekapituloval skutkové okolnosti případu včetně shromážděných zpráv o zemi původu a uvedl, že tvrzeným důvodem žádosti žalobce a) o mezinárodní ochranu byla obava o život související s jeho trestním stíháním a případným odsouzením v Ruské federaci. Tvrzeným důvodem žalobců b) až d) žádosti o mezinárodní ochranu byla obava o život kvůli potížím žalobce a), tj. manžela žalobkyně b) a otce nezletilých dětí žalobců c) a d). Krajský soud dále shrnul rovněž doplněné dokazování.

[6]Konkrétně se jednalo o protokol o výslechu svědka S. týkající se prováděných svářečských prací během probíhající opravy služebních bytů společnosti SAPFIR s.r.o. (dále jen „Sapfir“). Z hlášení ze dne 16. 5. 2017 krajský soud zjistil, že trestní kapitán policie opakovaně navštěvoval bydliště rodičů žalobce a) v době od 11. 5. 2017 do 16. 5. 2017 i další adresy. Z hlášení ze dne 25. 5. 2017 vyplynulo, že byl vrchním operativním pracovníkem Odboru ekonomické bezpečnosti a boje proti korupci Municipálního odboru Ministerstva vnitra zjišťován v době od 17. 5. 2017 do 23. 5. 2017 pohyb a aktuální pobyt žalobce a). Z usnesení o zahájení řízení před soudem o žádosti na zvolení preventivního opatření formou vzetí do vazby ze dne 28. 7. 2017 bylo zřejmé, že vyšetřovatelka Odboru vyšetřování Municipálního odboru Ministerstva vnitra požádala Išimský okresní soud o vzetí žalobce a) do vazby na dobu dvou měsíců, přičemž vymezila, z jakého trestného činu byl žalobce a) podezřelý a jaký trest mu za uvedené jednání hrozí. Z předmětné písemnosti bylo rovněž zřejmé, že se žalobce a) nedostavoval na předvolání za účelem provedení vyšetřovacích úkonů a dále se před vyšetřovacími orgány skryl odjezdem za hranice Ruské federace. Žalobce a) byl následně dne 27. 7. 2017 zadržen a téhož dne vyslechnut jako podezřelý. V trestní věci č. 11701710002000191 byli zároveň vyslechnuti svědci ohledně

instalace nového zařízení v kotelně sklepní místnosti budovy č. 26a/16 na ulici Maliorativnaja v obci Strechnino související s podezřením na neoprávněný odběr plynu ze sousední budovy žalobcem a). Krajský soud následně provedl rovněž důkaz listinou vystavenou společností T2 Mobile, záznamem o jízdách žalobce a) linkovými druhy dopravy ve vymezených dnech a usnesením ze dne 6. 6. 2017, v němž byl v předmětné trestní věci žalobci a) ustanoven obhájce. Dále pak článkem Alevtiny Trinove z webové stránky Vecherniye Vedomosti ze dne 17. 3. 2022 a poštovním oznámením č. ZK-491/070302 o doručení soudního doporučeného dopisu s možností jeho vyzvednutí na adrese R. X, I., Ť. o. Shrnul dále výpověď žalobce a), v níž se vyjádřil ke zmíněné poštovní zásilce a opětovně rovněž k jeho politicky motivovanému trestnímu stíhání spočívajícímu ve snaze vymoci z něj nezákonným stíháním a exekucemi peněžní prostředky i jeho 50% podíl na společnosti Sapfir. Žalobce a) popsal rovněž okolnosti jeho odjezdu z vlasti, následného pobytu v České republice i jeho původního záměru se do Ruské federace vrátit. Zmínil také aktuální nejistou situaci ve vlasti včetně obav z návratu souvisejících s invazí ruských vojsk na Ukrajinu, zdůraznil současně neutěšené postavení osob ruské národnosti v Evropě i hlubokou integraci nezletilých žalobců c) a d) v České republice.

[7]Dokazování následně krajský soud doplnil na návrh žalovaného výpisem z obchodního rejstříku Ruské federace ke společnosti Sapfir, z něhož vyplývá 50% podíl žalobce a) na předmětné společnosti, celková aktiva společnosti ve výši 14,1 milionů rublů a předmět její činnosti. Krajský soud dále z výpisu CIS zjistil pobyt žalobce a) ve dnech 10. až 17. 5. 2018 v Hotelu Pavlov v Karlových Varech a dále z veřejně dostupného realitního portálu zjistil, že objekt na adrese J. X v obci S. byl žalobci a) a b) ke dni 13. 4. 2022 nabízen k prodeji. Zrekapituloval dále rovněž informace obsažené v Informaci OAMP ze dne 3. 2. 2021 poskytnuté zastupitelským úřadem v Moskvě ohledně jednotlivých aspektů trestního stíhání osob v Ruské federaci a dále závěry týkající se postavení policie v Ruské federaci uvedené v Informaci OAMP ze dne 15. 3. 2022.

[8]Podle krajského soudu nebyl žalobce a) ve vlasti pronásledován v souvislosti s jeho politickou činností, přičemž tvrzené potíže se státními orgány spočívající v prověrkách a pokutách za odběr energií nebylo možné automaticky spojovat s politickou angažovaností žalobce a). Zároveň mu nic nebránilo svobodně vyjadřovat své názory a uplatňovat politická práva. Z výpovědí žalobců pak nevyplývala příčinná souvislost mezi jinak závažným negativním jednáním policistů vůči žalobci a) a jeho trestním stíháním. Ze skutkových okolností případu nevyplýval ani adresný zájem státních orgánů Ruské federace o osobu žalobce a). Krajský soud přisvědčil žalobcům, že motivem protiprávního jednání policistů vůči žalobci a) bylo se na něm a jeho společnosti Sapfir finančně obohatit, k žádnému zabrání jeho majetku však nedošlo, jelikož si i nadále drží 50% podíl v předmětné společnosti. Žalobcům nebylo zabráněno ani v jiných dispozicích s jejich majetkem, jelikož podle údajů z realitního portálu prodávají objekt nacházející se na adrese J. X, S. V souvislosti s trestním stíháním žalobce a) krajský soud odkázal na relevantní judikaturu Ústavního soudu a Nejvyššího správního soudu, ve vztahu k nutné intenzitě potíží žalobce a) ve vlasti včetně povinnosti vyčerpat dostupné vnitrostátní prostředky ochrany odkázal na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 12. 2005, č. j. 6 Azs 479/2004-41. Doplnil, že žalobce a) kromě dopisů generálnímu prokurátorovi

Ruské federace, prezidentu Putinovi, čelnímu představiteli Vyšetřovacího oddělení a ombudsmance žádné prostředky ochrany ve vlasti nevyužil. Ze shromážděných podkladů rozhodnutí přitom vyplývalo, že byl v Ruské federaci zaveden mechanismus pro potírání nelegálních postupů policejních orgánů spočívající v možnosti podat stížnost s následnou možností soudního přezkumu.

[9] Ve vztahu k trestním stíháním žalobce a) krajský soud konstatoval, že nebylo jeho úkolem hodnotit, zdali se popsaného trestného činu dopustil, či nikoli. Zároveň však z relevantních okolností případu nevyplývalo, že by mělo trestní stíhání žalobce a) jakoukoli spojitost s jeho politickými činnostmi. První trestní stíhání bylo zastaveno, přičemž žalobce a) měl obhájce a byl vyšetřován na svobodě. Při druhém trestním stíhání byl rovněž vyšetřován na svobodě, mohl vycestovat, měl obhájce a byl stíhán pro majetkový trestný čin. Předmětné trestní stíhání vedené pod č. 1-53/2018 bylo současně usnesením ze dne 10. 7. 2018 zastaveno. K námitce žalobce a), že protokol o výslechu svědka S.F byl sepsán ke dni 19. 1. 2019, v důsledku čehož jeho trestní stíhání pokračuje, bylo podle krajského soudu nelogické, aby uvedený výslech svědka souvisel se zastaveným trestním stíháním, přičemž se mohlo jednat o chybu v datu uvedeném na protokolu. Ani žalobci předložená soudní poštovní zásilka neprokazovala tvrzené pokračování trestního stíhání žalobce a), jelikož neobsahovala žádné údaje, s nimiž by bylo možné předmětné trestní stíhání ztotožnit. Hrozba trestního stíhání ani zadluženost či výkon exekuce na majetek cizince pak bez dalšího nejsou azylově relevantními důvody.

[10] Žalovaný podle krajského soudu nepřekročil meze svého správního uvážení, neudělil-li v posuzovaném případě žalobcům ani humanitární azyl. Žalobci pak nepopsali ani žádné relevantní skutečnosti, z nichž lze dovodit nebezpečí vážné újmy v případě jejich návratu do vlasti. Obecně neutěšená situace v zemi původu žadatelů o mezinárodní ochranu nepostačuje pro udělení doplňkové ochrany, nejmenují-li žadatelé konkrétní skutečnosti, z nichž hrozí nebezpečí vážné újmy konkrétně jejich osobám. Žalobce a) za hrozbu vážné újmy v případě jeho návratu do vlasti označil nebezpečí pokračování trestního stíhání, resp. jeho uvěznění a zabití během výkonu trestu odnětí svobody. Podle krajského soudu ze skutkových okolností případu neplynulo, že by se v případě žalobce a) jednalo o politicky motivované trestní stíhání, nadto již bylo zastaveno, případně že pro státní orgány žalobce a) představoval zájmovou osobu. I v hypotetickém případě znovuobnovení předmětného trestního stíhání pak má žalobce a) možnost vést soudní proces. Závěr o zastavení předmětného trestního stíhání přitom nezpochybnila ani předložená soudní poštovní zásilka. Žalobci a) tak podle krajského soudu v případě jeho návratu do vlasti nehrozilo nebezpečí vážné újmy, přičemž pokud by měl další potíže s policejními orgány či soukromými osobami, může k ochraně svých práv využít dostupných vnitrostátních prostředků nápravy. Žalovaný proto rozhodl podle krajského soudu správně, pokud žalobcům neudělil ani doplňkovou ochranu.

[11] Co se týče událostí po 24. 2. 2022, tj. aktů válečné agrese Ruské federace vůči Ukrajině, odkázal krajský soud na usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 3. 2011, č. j. 7 Azs 79/2009-84, č. 2288/2011 Sb. NSS, a ze dne 7. 9. 2010, č. j. 4 Azs 60/2007-119, č. 2174/2011 Sb. NSS, a zásadu *non-refoulement*, kterou je nutné v řízeních o žádostech cizinců o mezinárodní ochranu respektovat, v protikladu k pravidlu obsaženému v § 75 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů

(dále jen „s. ř. s.“). V posuzovaném případě však podmínky pro prolomení přezkumu věci na základě skutkového a právního stavu v době napadeného správního rozhodnutí nebyly splněny. Žalobci totiž budou mít možnost dosáhnout ochrany svých práv prostřednictvím opakované žádosti o mezinárodní ochranu, případně pobytovými prostředky podle zákona o pobytu cizinců na území České republiky. V této souvislosti krajský soud citoval podmínky pro prolomení pravidla definovaného v § 75 odst. 1 s. ř. s. stanovené v rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 2. 2013, č. j. 8 Azs 27/2012-65. Nové skutečnosti, z nichž žalobci dovozovali hrozbu jejich pronásledování či nebezpečí vážné újmy v případě návratu do vlasti, případně na základě nichž dovozovali úspěšnou integraci nezletilých žalobců c) a d) v České republice, tak budou moci uvést v nových žádostech o mezinárodní ochranu.

II. Obsah kasační stížnosti a dalších podání účastníků řízení

[12] Proti tomuto rozsudku krajského soudu podali žalobci (dále jen „stěžovatelé“) včasnou kasační stížnost. V ní nejprve žalobce a) [dále jen „stěžovatel a)“] zopakoval skutkové okolnosti případu včetně důvodů jeho žádosti o mezinárodní ochranu. Uvedl, že byl ve vlasti bezdůvodně pronásledován a bylo proti němu vedeno politicky motivované trestní stíhání. Krajskému soudu předložil řadu listin a videí, soud je však bezdůvodně nepřeložil. K závěrům uvedeným v odst. 36 odůvodnění rozsudku uvedl, že krajský soud bez jakéhokoli vysvětlení a v rozporu s ustálenou judikaturou změnil svůj právní názor vymezený v prvním rozsudku, přičemž nezohlednil specifika prospektivního rozhodování o žádostech cizinců o mezinárodní ochranu, a to často za stavu důkazní nouze pouze na základě věrohodné a konzistentní výpovědi cizince.

[13] Stěžovatelé dále namítli, že v prvním rozsudku krajský soud dospěl ke zcela opačnému závěru, tj. že žalovaný řádně nevyhodnotil shromážděné zprávy o zemi původu, předložené důkazy ani výpověď stěžovatele a), podle níž byl ve vlasti pronásledován pro uplatňování politických práv. V novém rozsudku však od uvedených závěrů zcela upustil, aniž by řádně vysvětlil, z jakých důvodů tak učinil, a to zvláště v situaci, kdy nebyl k takovému postupu vázán ani závazným právním názorem Nejvyššího správního soudu. Stěžovatelé namítli, že důvody, které od počátku řízení o jejich žádostech o mezinárodní ochranu uváděli, představují azylově relevantní důvody, přičemž žalovaný ani krajský soud podstatné okolnosti případu řádně nevyhodnotili a nezohlednili provedené důkazy, případně je krajský soud ani nepřeložil do českého jazyka. Rozsudek krajského soudu je tak podle stěžovatelů nepřezkoumatelný.

[14] Stěžovatelé doplnili, že žalovaný v posuzovaném případě nepostupoval v řízení o jejich žádostech o mezinárodní ochranu tak, aby dostatečně zjistil skutkový stav věci. Při hodnocení podkladů rozhodnutí nepřihlížel ke všem důkazům a tvrzením stěžovatelů, napadené rozhodnutí ani řádně neodůvodnil. Zmíněnými vadami napadeného rozhodnutí i předcházejícího řízení se však krajský soud nezabýval. Krajský soud měl současně vzít v úvahu aktuální situaci v Ruské federaci po 24. 2. 2022, tj. ruské invazi na Ukrajinu. Vzhledem k tomu, že se stěžovatelé zdržují v České republice, byly by jejich životy v případě návratu do vlasti ohroženy, jak stanoví § 14a zákona o azylu. Závěry krajského soudu uvedené v odst. 50 odůvodnění rozsudku nejsou určité a srozumitelné, přičemž stěžovatelé již v řízení o svých žalobách předložili tiskovou zprávu Ruské federace, podle

níž jsou ruští občané žijící mimo území Ruské federace považováni za kolaboranty a mají být tvrdě potrestáni. Uzavřeli, že napadený rozsudek je nepřezkoumatelný, neboť krajský soud hrubě pochybil při výkladu hmotného či procesního práva a nerespektoval judikaturu Nejvyššího správního soudu. S ohledem na tyto skutečnosti stěžovatelé navrhli, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

[15] Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti uvedl, že napadené rozhodnutí i rozsudek krajského soudu byly vydány v souladu s řádně zjištěnými skutkovými okolnostmi případu i právními předpisy. Odkázal na žalobou napadené rozhodnutí a doplněné dokazování. Doplnil, že trestní stíhání stěžovatele a) bylo zastaveno, přičemž na obranu proti protiprávnímu jednání policistů nevyužil dostupných prostředků nápravy. Druhé trestní stíhání stěžovatele a) bylo rovněž zastaveno, přičemž bylo prokázáno, že nebyl zájmovou osobou, vycestoval bez potíží z vlasti a ani mu nebyl zabrán majetek. Exekuční řízení není samo o sobě aktem pronásledování. Všechny uvedené skutečnosti přitom krajský soud při rozhodování věci řádně zohlednil, posoudil a vysvětlil, z jakých důvodů dospěl ke svým závěrům. S ohledem na tyto skutečnosti žalovaný navrhl odmítnutí kasační stížnosti pro nepřijatelnost, případně její zamítnutí.

[16] Stěžovatelé v replice k vyjádření žalovaného namítli, že charakter pronásledování měl zejména způsob, jakým byly v rámci exekučního řízení vedeného proti stěžovateli a) vymáhány peněžní prostředky. Příslušníci policie se pak na stěžovateli a) dopouštěli fyzického násilí, přičemž vymáhané částky sestávaly z nákladů na trestní řízení, které však bylo vůči stěžovateli a) promlčeno. Jednalo se tak o jeden z důsledků pronásledování podle § 2 odst. 6 zákona o azylu. Stěžovatel a) doplnil, že byl dále v průběhu trestního stíhání ve vlasti umístěn do vazby, kde byl mučen, což již v řízení o své žádosti o mezinárodní ochranu řádně prokázal.

III. Posouzení kasační stížnosti

[17] Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek v souladu s § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., podle nichž byl vázán rozsahem a důvody, jež stěžovatelé uplatnili v kasační stížnosti. Kasační stížnost lze podřadit pod důvody uvedené v § 103 odst. 1 písm. a) a d) s. ř. s.

[18] Podle písmena a) tohoto ustanovení *kasační stížnost lze podat pouze z důvodu tvrzené nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení*. Podle písmena d) zmíněného ustanovení *kasační stížnost lze podat pouze z důvodu tvrzené nepřezkoumatelnosti spočívající v nesrozumitelnosti nebo nedostatku důvodů rozhodnutí, popřípadě v jiné vadě řízení před soudem, mohla-li mít taková vada za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé*.

[19] K námitkám stěžovatelů, že krajský soud bez řádného odůvodnění zcela změnil svůj právní názor ohledně správnosti rozhodnutí žalovaného o neudělení mezinárodní ochrany, Nejvyšší správní soud uvádí, že již ve zrušujícím rozsudku krajský soud zavázal, ať *„opětovně posoudí obě rozhodnutí stěžovatele o neudělení mezinárodní ochrany žalobcům, přičemž ve světle citované judikatury se náležitě vypořádá i se shora uvedenými skutečnostmi, které v napadeném rozsudku pominul. Za tímto účelem zváží i to, zda doposud provedené*

dokazování je postačující pro účely náležitého posouzení splnění podmínek pro udělení mezinárodní ochrany žalobcům zejména z hlediska věcné a časové souvislosti politické aktivity žalobce a) s jím tvrzenými potížemi v domovské zemi a zda nepřichází v úvahu doplnění skutkového stavu věci v rámci žalobního řízení či správního řízení, a to například o opětovný výslech žalobce a) a získání dalších poznatků o trestních řízeních vedených vůči němu v Ruské federaci." Krajskému soudu dále vytkl, že neposoudil azylový příběh stěžovatelů dostatečně konkrétně, nýbrž pouze odkázal na obecné závěry vyplývající ze shromážděných zpráv o zemi původu, přičemž v této souvislosti poukázal na příslušnou judikaturu Nejvyššího správního soudu. Z doposud zjištěného skutkového stavu věci pak dostatečně nevyplývaly ani závěry krajského soudu, že byl stěžovatel a) ve vlasti podroben politicky motivovanému trestnímu stíhání a že byl fyzicky napadán příslušníky policie za účelem potrestání za jeho politickou a protikorupční aktivitu, v důsledku čehož krajskému soudu Nejvyšší správní soud uložil v tomto smyslu zvážit doplnění dokazování. Nejvyšší správní soud rovněž vytkl krajskému soudu absenci hodnocení stěžovateli předloženého protokolu o výslechu svědka S.

[20] Pokud krajský soud na základě popsaného závazného právního názoru uvedeného ve zrušujícím rozsudku Nejvyššího správního soudu dospěl k závěru o nutnosti doplnění dokazování, v důsledku čehož došlo ke změně jeho právního názoru, nelze mít takový postup krajského soudu za nezákonný. Krajský soud totiž řádně své závěry odůvodnil a vysvětlil, z jakých důvodů se ztotožnil s rozhodnutími žalovaného, kterými nebyla stěžovatelům udělena mezinárodní ochrana. Ze soudního spisu je současně zřejmé, že všechny předložené písemnosti v ruském jazyce byly opatřeny českým překladem, přičemž krajský soud opakovaně nařídil jednání, a to mimo jiné za účelem provedení opětovného výslechu stěžovatelů a) a b).

[21] K námitce stěžovatele a), že byl ve vlasti stíhán pro politicky motivovaný trestný čin, byl fyzicky napadán příslušníky policie, kteří po něm nezákonně vymáhali peněžní prostředky sestávající z nákladů na trestní stíhání, které však bylo vůči stěžovateli a) promlčeno a zastaveno, a že byl umístěn do vazby, kde byl mučen, Nejvyšší správní soud uvádí následující.

[22] Ze soudních a správních spisů v posuzovaném případě vyplývá, že první trestní stíhání stěžovatele a) bylo v důsledku promlčení zastaveno, což ostatně stěžovatel a) nerozporuje. Jde-li o druhé trestní stíhání, je zřejmé, že rozhodnutím ze dne 1. 2. 2018, ve věci trestního řízení č. 11701710002000191, vyšetřovatel prokuratury rozhodl o zahájení trestního stíhání stěžovatele a) pro trestný čin uvedený v čl. 165 č. 2 trestního zákoníku, tj. způsobení majetkové škody prostřednictvím podvodu v rozsahu zvláště velké škody, který spočíval v neoprávněném odběru energie v době od 15. 9. 2009 do 28. 2. 2017 z tepelné sítě umístěné v sousední budově, čímž stěžovatel a) údajně způsobil škodu teplárně Obecní unitární podnik Kommunalščik. Vydání tohoto usnesení předcházely rovněž vyšetřovací opatření, a to např. sledování pohybu a pobytu stěžovatele a) a jeho následné vzetí do vazby poté, co opustil na turistické vízum Ruskou federaci včetně provedení jeho výslechu (k tomu v podrobnostech viz doplněné dokazování shrnuté v odůvodnění rozsudku krajského soudu v odst. 18 až 26). Zmíněné podezření pro spáchání trestného činu bylo před Išimským soudem projednáno dne 10. 7. 2018 pod sp. zn. 1-53/2018, přičemž usnesením

z téhož dne soud zastavil trestní stíhání pro vypršení promlčecí lhůty. Odůvodnění usnesení, resp. vymezení skutku, pro který byl žalobce a) trestně stíhán, se přitom plně shoduje s vymezením skutku uvedeným v rozhodnutí vyšetřovatele prokuratury o zahájení trestního stíhání ze dne ze dne 1. 2. 2018 (spis trestního řízení č. 11701710002000191). Na protokolu o výslechu svědka S. pak sice figuruje pozdější datum (tj. 19. 1. 2019), z citovaných skutkových okolností případu je však zřejmé, že byl-li předmětný výslech důkazem provedeným v trestním řízení č. 11701710002000191, jedná se v údaji o datu provedení výslechu zřejmě o písařskou chybu. Předmětné trestní stíhání stěžovatele a) totiž bylo podle údajů z webových stránek Išimského soudu zastaveno, žádné jiné podklady, které by odkazovaly na předmětné trestní stíhání a které byly vydány až po datu 10. 7. 2018, z nichž by bylo současně patrno pokračování ve zmíněném trestním stíhání, pak stěžovatelé nepředložili. O pokračování trestního stíhání současně nelze mít automaticky za to z předložené soudní poštovní zásilky. Z údajů na ní uvedených totiž není jakkoli zřejmé, že by se jednalo o zásilku týkající se trestní věci vedené u Išimského soudu pod sp. zn. 1-53/2018. Odkazoval-li stěžovatel a) na záznam uvedený ve výsledku vyhledávání dluhů o existenci pátracího spisu k jeho osobě, je zřejmé, že se jedná o pátrací spis soudních vykonavatelů Išimského meziobvodního odboru soudních vykonavatelů ze dne 19. 11. 2020, č. 482/72/09/20.

[23] Jak již Nejvyšší správní soud ve zrušujícím rozsudku odkázal na usnesení ze dne 22. 7. 2014, č. j. 9 Azs 117/2014-93, ve vztahu k Ruské federaci je podstatné „*zda je s ohledem na konkrétní okolnosti daného případu důvodné se domnívat, že k takovému excesu, ať už v průběhu soudního řízení anebo v průběhu omezení osobní svobody v souvislosti se soudním řízením, může dojít právě v dané věci. Pokud stěžovatel poukazuje na řadu případů osob, které byly v Ruské federaci ze strany státní moci vystaveny mučení či nelidskému zacházení, Nejvyšší správní soud k tomu konstatuje, že z tvrzení stěžovatele nevyplývají konkrétní indicie nasvědčující, že by tomu tak mělo být i v jeho případě.*“ Nejvyšší správní soud dále v rozsudku ze dne 12. 4. 2012, č. j. 7 Azs 9/2012-46, konstatoval, že „*hrozbu pronásledování nevytváří sama o sobě skutečnost, že proti žadateli o udělení mezinárodní ochrany může být v zemi původu zahájeno, nebo dokonce již bylo zahájeno, trestní stíhání v právním a institucionálním prostředí nedosahujícím běžné úrovně západních právních států. Mezinárodní ochrana jako právní institut není nástrojem pro vyhnutí se snášení negativních důsledků trestního stíhání v zemi původu (srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 15. 3. 2004, sp. zn. IV. ÚS 12/04). Hrozba trestního stíhání či již zahájené stíhání tak může být sama o sobě azylově relevantní jen v omezeném okruhu případů, a to tehdy, když osobě, jež je jí ohrožena, v souvislosti s tím hrozí skutečně zásadní fyzické či psychické útrapy či dokonce smrt již jen z důvodu, že v zemi původu takové následky trestního stíhání pravidelně (tj. ve významné části případů) nastávají, tj. jsou přiměřeně pravděpodobné. Dále tomu může být v případech, kdy je z konkrétních skutečností patrné, že u žadatele se okolnosti jeho stíhání či možného stíhání v nežádoucím směru významně a s velmi tíživými důsledky pro sféru jeho základních práv vymykají obvyklým standardům země původu. Např. proto, že stíhání je vedeno z účelových politických důvodů či proto, aby zastrašilo, umlčelo či jinak nelegitimně ovlivnilo stíhaného nebo jej připravilo o majetek, případně zničilo jeho společenské postavení, přičemž prostředky k nápravě takto účelového trestního stíhání a na ochranu stíhaného v zemi původu nejsou k dispozici či jsou neúčinné. Azylově relevantním důvodem proto většinou nebudou excesy při vyšetřování, a to zpravidla ani dějí-li se opakovaně, nejsou-li vedeny zlovolným záměrem, či obecně tvrdá praxe orgánů trestní spravedlnosti, nedosahuje-li nelidských rozměrů.*“

[24] V posuzovaném případě však ze skutkových okolností případu nevyplývá, že by byl stěžovatel a) ve vlasti trestně stíhán z politických důvodů, což ostatně Nejvyšší správní soud popsal již ve zrušujícím rozsudku. Nadto je zřejmé, že odkazovaná trestní řízení vedená se stěžovatelem a) byla již zastavena. I v případě, kdy by však trestní řízení se stěžovatelem a) pokračovala, nejednalo by se automaticky o azylově relevantní důvod. Stěžovateli a) byl současně ponechán poloviční podíl ve společnosti Sapfir i nemovitost nacházející se na adrese Jubilejnaja 92a, Strechnino, kterou společně se stěžovatelkou b) nabídl k prodeji. Jak již uvedl krajský soud v odůvodnění svého rozsudku na základě Informace OAMP ze dne 15. 3. 2022, v Ruské federaci existují mechanismy a orgány, které se zabývají vyšetřováním trestné činnosti policistů. Stěžovatel a) však kromě zaslání výše zmíněných dopisů žádných vnitrostátních prostředků nápravy jeho potíží s příslušníky policie nevyužil.

[25] Lze tedy konstatovat, že ve vztahu ke skutkovému a právnímu stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu, nebyly splněny zákonné podmínky pro udělení některé z forem mezinárodní ochrany stěžovatelům. V tomto ohledu nebylo žalobní řízení zatíženo žádnými vadami, rozsudek krajského soudu je přezkoumatelný i zákonný a nedošlo k naplnění důvodů kasační stížnosti podle § 103 odst. 1 písm. a) a d) s. ř. s.

[26] Nejvyšší správní soud se však musel zabývat i kasační námitkou, podle níž stěžovatelům po návratu do vlasti hrozí nebezpečí vážné újmy v důsledku aktuálního konfliktu mezi Ruskou federací a Ukrajinou a jejich dlouhodobého pobytu v zahraničí.

[27] Při přezkumu rozhodnutí správního orgánu ze strany správních soudů se uplatňuje retrospektivní princip. Podle § 75 odst. 1 s. ř. s. tak soud vychází ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu. Nejvyšší správní soud pak podle § 109 odst. 5 s. ř. s. nepřihlíží ke skutečnostem, které stěžovatel uplatnil poté, co bylo vydáno napadené rozhodnutí. Ve věcech mezinárodní ochrany nicméně z tohoto principu existují výjimky, při nichž dochází k prolomení uvedených pravidel na základě přednostní aplikace jiné normy.

[28] Pro řízení před krajským soudem je jednou z takových norem čl. 46 odst. 3 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/32/EU ze dne 26. 6. 2013 o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany (dále jen „procedurální směrnice“). V případě přímé aplikace citovaného ustanovení je *„povinností krajského soudu přezkoumat skutkovou i právní stránku případu ve věci mezinárodní ochrany ke dni svého rozhodnutí“*, avšak i žadatel o mezinárodní ochranu má nadále povinnost uvést všechny relevantní skutečnosti primárně již před správním orgánem (viz podrobněji rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 11. 2015, č. j. 10 Azs 194/2015-32, bod 25 a násl.). Ustanovení čl. 46 odst. 3 procedurální směrnice ovšem nedopadá na řízení o kasační stížnosti (usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 11. 2018, č. j. 5 Azs 118/2017-144, bod 33; a usnesení ze dne 17. 9. 2020, č. j. 6 Azs 203/2020-28, bod 9; obdobně rozsudek Soudního dvora ze dne 26. 9. 2018 ve věci C-180/17, X a Y, body 30–33, podle něhož se čl. 46 procedurální směrnice vztahuje pouze na jediný soudní prostředek ochrany).

[29] K prolomení retrospektivního principu v řízení před krajským soudem a Nejvyšším správním soudem nicméně může dojít, je-li v souladu s čl. 10 Ústavy České republiky přímo aplikován čl. 2 a 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Tato ustanovení *„je třeba pod úhlem mezinárodněprávní zásady ‚non-refoulement' vykládat tak, že stanoví závazek České republiky nevystavit žádnou osobu, jež podléhá její jurisdikci, újmě, která by spočívala v ohrožení života či vystavení mučení nebo nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání, a to např. tím, že bude vyhoštěna či v důsledku jiných okolností donucena vycestovat do země, kde by jí taková újma hrozila*" (viz usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 11. 2016, č. j. 5 As 104/2013-46, bod 22 a tam citovanou judikaturu). Nejvyšší správní soud opakovaně připustil, že v řízení o kasační stížnosti může dojít k prolomení pravidel zakotvených v § 75 odst. 1 a § 109 odst. 5 s. ř. s. z důvodu dodržení zásady *non-refoulement* (z poslední doby viz např. rozsudky ze dne 29. 4. 2021, č. j. 10 Azs 414/2020-41, bod 27; ze dne 12. 2. 2021, č. j. 2 Azs 43/2020-27, bod 31; nebo usnesení ze dne 1. 6. 2017, č. j. 9 Azs 14/2017-30, bod 22), což bylo aprobováno i Ústavním soudem (nález sp. zn. III. ÚS 3997/19 ze dne 19. 5. 2020, bod 41).

[30] Zásadu *non-refoulement* musí krajské soudy respektovat dokonce i nad rámec žalobních bodů a Nejvyšší správní soud nad rámec stížnostních bodů (usnesení rozšířeného senátu ze dne 8. 3. 2011, č. j. 7 Azs 79/2009-84, č. 2288/2011 Sb. NSS, body 22–23; usnesení ze dne 29. 5. 2014, č. j. 6 Azs 22/2014-59; nebo rozsudek ze dne 3. 10. 2018, č. j. 6 Azs 300/2018-23, bod 20; obdobně již citovaný nález sp. zn. III. ÚS 3997/19, bod 83). Platí tedy, že disponuje-li soud poznatky o tom, že u žalobce (stěžovatele) hrozí porušení zásady *non-refoulement*, přihlíží k tomu i bez námitky, z úřední povinnosti. Jak uvedl rozšířený senát v usnesení 7 Azs 79/2009-84, bodě 23, *„[p]oznatky k tomu zpravidla vyplývají z vyjádření žadatele v žádosti nebo při pohovoru a ze skutečností zjištěných o zemi původu v řízení či známých z jiných řízení, či známých obecně."*

[31] Prolomení pravidel zakotvených v ustanoveních § 75 odst. 1 a § 109 odst. 5 s. ř. s. kvůli zásadě *non-refoulement* je namístě tehdy, nelze-li dotčenému jednotlivci poskytnout ochranu v jiném řízení (usnesení rozšířeného senátu č. j. 7 Azs 79/2009-84, bod 23; rozsudek č. j. 2 Azs 214/2020-46, body 14-16). Nicméně v dané věci je třeba přihlédnout k bezprecedentní situaci, která nastala v domovské zemi stěžovatelů po vpádu jejích vojsk na Ukrajinu dne 24. 2. 2022. Během této vojenské agrese dochází nejen k páchání zločinů proti míru a lidskosti okupační armádou vůči Ukrajině a jejímu civilnímu obyvatelstvu, nýbrž i k masivnímu potírání mezinárodně garantovaných základních práv vlastního obyvatelstva orgány Ruské federace na jejím území a k vynucené účasti významné části jejích občanů na této útočné válce. Česká republika se přitom v reakci na zmíněnou vojenskou invazi připojila k celé řadě sankcí vůči Rusku a mnoha způsoby pomáhá Ukrajině při její obraně vůči agresorovi, takže je vnímána v domovské zemi stěžovatelů jako nepřátelská země. Všechny tyto skutečnosti jsou obecně známé a společně se skutečností, že se stěžovatelé zdržují v České republice delší dobu a jejich azylový příběh nezakládá na první pohled zjevně nedůvodnou žádost, vzbuzují důvodnou obavu, že by jim po návratu do domovské země hrozilo skutečné nebezpečí vážné újmy ve smyslu § 14a zákona o azylu, včetně ohrožení života stěžovatele a). Za této specifické situace není namístě odkazovat stěžovatele na možnost si podat novou žádost o mezinárodní ochranu, u níž navíc nelze předjímat, že se bude skutečně vztahovat i na žadatele, kteří na české území přicestovali dlouho přede dnem 24. 2. 2022 (viz rozsudky Nejvyššího správního

soudu ze dne 25. 3. 2022, č. j. 8 Azs 336/2021-33, ze dne 24. 3. 2022, č. j. 1 Azs 36/2022-31, ze dne 31. 3. 2022, č. j. 9 Azs 13/2022-32, ze dne 8. 4. 2022, č. j. 5 Azs 86/2021-33, ze dne 14. 4. 2022, č. j. 5 Azs 212/2020-44, ze dne 22. 4. 2022, č. j. 5 Azs 218/2020-28, č. j. 5 Azs 227/2020-52, či ze dne 29. 4. 2022, č. j. 5 Azs 217/2021-50). Nejvyšší správní soud proto dospěl k závěru o nutnosti uplatnění zásady *non-refoulement* v nyní posuzované věci.

IV. Závěr a náklady řízení

[32] S ohledem na všechny shora uvedené skutečnosti Nejvyšší správní soud podle § 110 odst. 1 věty první před středníkem, odst. 2 písm. a) a § 78 odst. 1 věty první, odst. 4 s. ř. s. zrušil napadený rozsudek krajského soudu, jakož i rozhodnutí žalovaného a věci mu vrátil k dalšímu řízení. Žalovaný je vázán právním názorem vysloveným v tomto rozsudku (§ 110 odst. 2 písm. a) ve spojení s § 78 odst. 5 s. ř. s.). V dalším řízení proto žalovaný opětovně posoudí žádosti stěžovatelů o udělení mezinárodní ochrany ve světle shora uvedených nových skutečností, a to i z hlediska naplnění podmínek pro udělení doplňkové ochrany.

[33] Nejvyšší správní soud je posledním soudem, který o věci rozhodoval, a proto musí rozhodnout o náhradě nákladů celého soudního řízení (§ 110 odst. 3 věta druhá s. ř. s.). Přitom stěžovatelům nepřiznal náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti a o žalobě za použití § 60 odst. 7 ve spojení s § 120 s. ř. s, neboť tito byli v soudním řízení procesně úspěšní jen z důvodu změny bezpečnostní situace v jejich domovské zemi, kterou nemohl žalovaný předvídat. Z těchto důvodů rozhodl Nejvyšší správní soud o tom, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti a o žalobě.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 26. října 2022

JUDr. Jiří Palla
předseda senátu